

Onu xarakterizə etmək üçün sadə bir cümlə də yetərlidir - etalon adam... O, insanlığın, kişiliyin, ziyallığın əsl nümunəsi idi. Daxili aləminin gözəlliyi üzünə də sirayət etmişdi, nur saçır-dı. Gülümsər baxışları ilə adamı öz sehrinə salmağın mahir ustası idi... O qədər diqqətçil idi ki, salam vermək üçün nə qədər çalışsaydın, ondan qabağa düşmək mümkün deyildi. Bir qayda olaraq səni qabaqlayıb salamı verərdi. Tələbələrin sevimlisi idi. Dəhlizdə görünəndə tələbələr ehtiramla kənara çəkilər, ona yol açardılar...

Tofiq Rüstəmovun ömür yoluna nəzər salanda görürük ki, onun Bestujev-Marlinskinin yaradıcılığına marağı 1960-cı illərdən - "İnsan və şeytan" oçerkinin tərcüməsi ilə başlayıb. 1988-ci ildə isə "Molla Nur" povesti Azərbaycan dilində çap olunub. Tərcüməçinin hər iki dili mükəmməl bilməsi əsərin qüsursuz, ustalıqla dilimizə çevrilməsinə vəsibə olub. Qeyd etmək lazımdır ki, bu adı tərcümə əsəri yox, həm də Marlinski yaradıcılığının və "Molla Nur"un uzun bir dövrü əhatə edən araşdırmasıdır. Tərcümə əsəri oxucuda Azərbaycan şifahi xalq yaradıcılığı elementləri ilə tanış olmaq imkanı yaradır.

Tələbələrin sevimlisi idi

Sevgi, mərhəmət dolu baxışları ilə adamın düz gözünün içinə baxar, ürəyindən keçənləri oxuyardı. Kiminsə bir problemi olardısı, dərhal birinci o hiss edib, ehməllə adamın qoluna girib bir kənara çəkər, ən yaxın, doğma adamı kimi canıyananlıqla, nəzakətlə "gözümün içinə bax, dərdini de bilim, bəlkə bir köməyimiz dəydi" deyərdi. Hamı ona güvənər, etibar edərdi...

Əgər belə demək mümkünsə, o, insanlığın yumşaq üzü idi...

Jurnalistika fakültəsinin də öz ənənəsi var idi. Bu fakültədə tələbəni incitmək, ondan nə isə ummaq mümkün deyildi. Dərslərini yaxşı oxumayanlar da özlərinə kənər yerdən "adam" axtarmazdılar...

Fakültənin müəllimləri problemi yerində həll edərdilər...

"Kənardan" gəlib Jurnalistika fakültəsində dərs deyən müəllimlər də oradakı ənənəyə sadıq olmalı idilər. Yoxsa baş çıxara bilməzdilər...

Böyük kişilər Jurnalistika fakültəsində dərs deyirdi - Nəsir İmanquliyev, Şirməmməd Hüseynov, Qulu Xəlilov, Nurəddin Babayev, Nəriman Zeynalov, Famil Mehdi, Yalçın Əlizadə, Nəsir Əhmədli, Tofiq Rüstəmov...

Nə hikmətdirsə, onlar haqqında danışanda ilk ağıla gələn bu olurdu ki, həmin müəllimlərin hər birinin ürəyinin çəkisi tonlardır... Yaxşı tələbəyə yanlarında, yaxınlarında yox, üreklərində yer verərdilər. Elə özləri də əsl müəllim, pedaqoq, cəmiyyətin saflığı uğrunda çalışan bir insan kimi dərs dedikləri, yetişdirdikləri tələbələrin ürəyində məskən saldılar. On illərlə bundan əvvəl dünyadan köçsələr də, bu gün də dərs dedikləri tələbələrinin qəlbində, yaddaşında yaşayırlar, sevilirlər, hörmətlə xatırlanaraq ehtiramla yad edirlər... Beləcə, əbədiyaşarlıq ömrü qazananlardan biri də Tofiq Rüstəmovdur.

Tofiq Tağı oğlu Rüstəmov 1936-cı il mayın 18-də Qubada anadan olub. 1953-cü ildə Quba şəhər 1 nömrəli beynəlmiləl orta məktəbi bitirib, Azərbaycan Dövlət Universitetinin Jurnalistika şöbəsinə qəbul olub. Ali təhsilini fərqlənmə diplomu ilə başa vurduqdan sonra 1958-1960-cı illərdə dövrünün ən nüfuzlu qəzetlərindən sayılan "Uçitelskaya qazeta"nın Azərbaycan SSR üzrə xüsusi müxbiri işləyib.

Ona "çoxprofilli adam" da demək olar. O həm bacarıqlı jurnalist, nüfuzlu alim, gözəl tərcüməçi, istedadlı redaktor və ictimai xadim idi. Bu məziyyətləri ona zamanında çoxlarının həsəd apara biləcəyi "Qızıl qələm", "Əməkdar mədəniyyət işçisi", "Ustad" ali jurnalistika mükafatlarını qazandırmışdı. Tofiq Rüstəmov həm də yüksək idarəetmə, təşkilatçılıq qabiliyyəti ilə fərqlənən əsl şəxsiyyət, dövlət adamı idi. Elə bu xüsusiyyətlərinə görə də ona zamanında yüksək etimad göstərərək Azərbaycan KP MK-nın İdeologiya şöbəsi müdirinin birinci müavini vəzifəsinə təyin etmişdilər. Tofiq Rüstəmov BDU-nun Jurnalistika fakültəsində "Tərcümə, televiziya və radio jurnalistikası" kafedrasının yaradıcısı, həmçinin 1979-1988-ci illərdə Jurnalistika fakültəsinin dekanı vəzifələrində çalışıb.

Jurnalistika fəaliyyətinin on ilini Azərbaycan SSR Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində davam etdirən Tofiq Rüstəmov tərcüməçilikdən informasiya verilişləri baş redaksiyasının baş redaktoru vəzifəsinə qədər uzun bir yol keçib. Bu illər efirdə ilk addımlarını ataraq, Azərbaycan

radiosunun tarixini əks etdirən "Efirdə addımlar" və "Şağı və efir" kitabları işıq üzü görüb. "Ulduz" radiostansiyasının proqramlarına görə Azərbaycan Jurnalistlər İttifaqının "Qızıl qələm" mükafatına layiq görülüb.

1967-ci ildən Azərbaycan Dövlət Universitetində elmi-pedaqoji fəaliyyətlə başlayan Tofiq müəllim ADU-nun partiya-sovet mətbuatının nəzəriyyəsi və təcrübəsi kafedrasının müəllimi, baş müəllimi işləyib. O, 1970-ci ildə "M.S.Ordubadinin jurnalistlik fəaliyyəti" mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi alıb. Alimin sonrakı illərdə Ordubadiyə həsr etdiyi tədqiqatları, "Alovlarda bərkiyən qələm" monoqrafiyası, M.S.Ordubadinin həyat və yaradıcılığına həsr olunan (Azərbaycan və rus dillərində) fotoalbom kimi araşdırmaları işıq üzü görüb. Tofiq Rüstəmovun əsərləri Bakı, Moskva, Kiyev, Mahaçqala şəhərlərində nəşr olunmuşdur.

Professor T.Rüstəmov uzun illər ədəbi redaktənin nəzəriyyəsi və təcrübəsi sahəsində ciddi araşdırmalar aparıb. Onun "Ədəbi redaktənin əsasları" və "Ədəbi redaktə nəzəriyyəsi və təcrübəsi" adlı dərs vəsaitləri indi də jurnalistlərin stolüstü kitablarıdır.

On ilə yaxın Jurnalistika fakültəsinin dekanı vəzifəsində çalışan Tofiq Rüstəmov həmin fakültədə tərcümə nəzəriyyəsi və praktikası üzrə ixtisaslaşma kurslarının yaradıcılarından. Görkəmli alim həm də ilk dəfə "Azərbaycanda tərcümə sənəti ənənələri" kursu daxil edilən "Tərcümə nəzəriyyəsi və praktikası" proqramını tərtib etməklə adını Jurnalistika fakültəsinin tarixində əbədləşdirən alimdir.

T.Rüstəmov rəngarəng publisist məqalələrin, bir neçə radiopyesin, Mərkəzi Televiziyanın sifarişi ilə çəkilmiş telefilmlərin ssenari müəllifi, Lev Ginzburqun "Noviy mir" jurnalında nəşr olunan və böyük əks-səda yaranan "O dünyada görüşlər" (Münhen dəftərindən) sənədli hekayənin, İsveçrə yazıçısı Fridrix Dürrenmattın "Böyük Romul" və B.Cağarovun "Prokuror" komediya və pyeslərinin, digər bədii və bədii-publisist əsərlərin, eləcə də Aleksandr Bestujev-Marlinski-nin "Molla Nur" povestinin tərcüməçisi kimi tanınıb.

Dövrünün tanınmış yazıçısı, şairi, ədəbi tənqidçisi, dekabrist hərəkatının fəal nümayəndəsi A.A.Bestujev-Marlinski 40 illik ömrünün yeddi ilini Qafqazda sürgündə keçirib. Azərbaycan ziyalılarından M.F.Axundzadənin, A.Bakıxanovun yaxın dostu olan Marlinski hələ bir qədər əvvəl Şərq dillərinə, xüsusən türk dilinə maraq göstərüb. Ölkəmizdə olduğu müddətdə o, tam olaraq Azərbaycan dilini öyrənmiş, tariximiz və yerli adət-ənənələrimizlə daha yaxından tanış olmuşdu. Hətta yerli əhali ona "İsgəndər bəy" deyər müraciət etmişdir.

1990-cı illər keçmiş SSRİ məkanında siyasi proseslərin vüsət aldığı, müttəfiq respublikalarda əhalinin azadlığı uğrunda mübarizə apardığı illər kimi tarixiləşib. O illər xalqımızın tarixinə yalnız bir ictimai formasıyanın başqası ilə əvəzlənməsi kimi yox, ən keşməkeşli illər kimi yazılıb. 1990-cı ilin qanlı Yanvar faciəsi torpaqlarımızın ard-arda işğalı, milyonlarla soydaşımızın Ermənistanın torpaqlarımıza təcavüzü nəticəsində öz ata-baba yurdundan məcburi olaraq didərgin düşməsi ilə nəticələnib. Minlərlə azərbaycanlının Ermənistan ordusu tərəfindən qəddarlıqla qətlə yetirildiyi illər kimi yaddaşlara yazılıb. Tarixin belə bir ağırlı zamanında Tofiq Rüstəmov Kommunist Partiyasının ideoloji rüporu olan "Kommunist" qəzetinə baş redaktor təyin edilib. O, bu vəzifədə əsl ziyalı, xalq adamı, milli düşüncənin, ruhun ideoloqlarından biri olduğunu bir daha təsdiq etdi.

Yazı çapa hazırlanarkən Tofiq Rüstəmovun qızı, BDU-nun dosenti Sevinc Məmmədova ilə də görüşdük. Sevinc xanım atası haqqında çox qısa danışdı. "Ata bizim ən yaxın dostumuz idi. Onun evdə, ailədə səsinə qaldırdığının şahidi olmamışam. Bir baxışı kifayət edirdi ki, fikrini ifadə etsin. "Kommunist" qəzetində işlədiyi son illər çox düşüncəli idi, çox işləyirdi. Gecəsi-gündüzü yox idi.

Atam 1995-ci ildə "Xalq qəzeti"ndən - "Kommunist"dən ayrıldı. Ömrünün sonuna kim BDU-da pedaqoji fəaliyyətlə məşğul oldu. 1990-cı il yanvarın 20-də xalqımızın başına gətirilən qanlı faciə atama çox pis təsir etmişdi. İşə bir baxın, atam özü də 20 yanvar 1998-ci ildə ürək tutmasından dünyasını dəyişdi. O, 61 illik ömrünü elə şərəflə yaşadı ki, adı ilə iftixar duyuruq.

Atamın sənətini davam etdirirəm. Universitetə daxil olanda hara baxıramsa, sanki atamın gülümsər baxışlarını görürəm. Mənə elə gəlir ki, atam qalib, qüdrətli Azərbaycanın uğurlarını görüb sevinir, gülür. Bugünkü qüdrətli Azərbaycan atamın arzuladığı, həsrətində olduğu Azərbaycandır".

Görkəmli ictimai xadim Tofiq Rüstəmov Azərbaycan Jurnalistlər İttifaqı İdarə Heyətinin katibi, SSRİ-nin Dövlət Universitetləri Elmi-Metodik Birliyinin Jurnalistika şöbəsinin üzvü olub. O, 1982-ci ildə Azərbaycan SSR "Əməkdar mədəniyyət işçisi" fəxri adına layiq görülüb. Müxtəlif vaxtlarda Jurnalistika fakültəsi Elmi Şurasının sədri, universitet Elmi Şurasının üzvü, Azərbaycan Jurnalistlər İttifaqı yanında Jurnalist Sənətkarlığı İnstitutunun rektoru olub.

Bu gün Tofiq Rüstəmov cismən aramızda yoxdur. O, ruhu, peşəkarlığı, əxlaqı ilə sənətini uca tutan jurnalistlərin ürəyində əbədi olaraq yaşayacaq.

*Elşən QƏNİYEV,
"Azərbaycan"*